

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an . . . 14.— "
Pe 3 luni . . . 7.— "
Pe o lună . . . 2.40 "
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franc
Telefon
pentru oraș și intern
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA

ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
stratie.
Materiale publice și
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrise nu se in-
napolază.

Stați în pace acasă.

Arad, 1 Octombrie.

Vin vești din toate părțile, că Rușii nu se mulțămesc cu înaintarea spre cetățile austriace, Przemysl și Cracovia, dar o parte din ei încearcă să pătrundă și în țeara noastră, prin trei intrări dela graniță. Intrați o dată, încotro vor căuta să apuce Rușii? Spre Budapesta, adecă spre inima țării, sau în jos către Sârbi, cărora le-au făgăduit să le vină întru ajutor? E greu de găcit, și nici că vrem să ne doară pe noi capul lor. Nădărdim că ostașii noștri le vor aținea calea, și Rușii nu vor apuca nici spre apus nici spre miazăzi, ci se vor întoarce frumușel peste graniță.

Dar, vorba marelui ziar „Neue Freie Presse”, omul prevăzător trebuie să se gândească și la rău, nu numai la bine. Și cum Rușii au trecut hotarele țării și pe linia către Sighetul-Marmației, adecă ei vor cutriera și ținutul românesc al Maramurășului — ne simțim datorii a trimite o vorbă de îmbărbătare către cetitorii și frații noștri de pe acolo, dornici fără îndoială, de aceasta vorbă a noastră.

„Pester Lloyd”, „N. Fr. Presse” și celelalte mari ziare ovrești din monarhie au început să adune bani, pentru ajutorarea celor de un neam cu ei, fugiți de bună voie sau isgoniți din Galiția. Nouă nu ne dă mâna să facem aceasta jertfă, ce desigur, o datorăm și noi. Vom face însă ceiace putem și cât putem, cu cea mai dragă inimă, pentru Românii noștri din ținuturile amenințate. Li vom ajuta măcar cu sfatul și îi vom îndrepta către cei ce au puterea de-a le sări în ajutor, lămurindu-i asupra celor risipiți dela vetre. Să ne

scrie deci cu încredere oricine are v.
rință de împlinit.

In acelaș timp însă dăm sfatul cel mai frățesc Românilor de prin acele ținuturi, să nu facă asemenea ovreilor din Galiția, și să nu-și părăsească moșioarele și casele, fără de nici o pricină. Să nu aibă nimenea teamă de Ruși, chiar „cozac” de-ar fi el. Ei se țin de regulile războiului, și nu jăfuiesc și nuucid, pe cei ce nu le fac nimica.

Soartea războiului au să o hotărască ostașii de sub steaguri, cu armele lor viteze. Cetățeanul care nu-i ostaș, să stea în pace acasă. Nici bucurie, dar nici dușmănie să nu arate față de oastea dușmană. Să nu facă, cum au făcut belgienii cu oastea germană, pușcând, sătenii, din ferestre și de după garduri, asupra ostașilor ce treceau nepăsători pe drumuri. Dușmanul nu așteaptă să fie primit cu brațe deschise — ferți-vă chiar și numai de fățurirea bucuriei! — dar nu poate suferi nici ca să fie atacat din ascunziș, de către femei și moșnegi. Atacurile acestea nu folosesc nimănu. Însălbătăcesc numai lupta, care trebuie să fie întâi și întâi dreaptă, ca să fie încununată de isbândă.

In Bucovina, Rușii s'au purtat cu cinste și cu omenie față de lumea pașnică. In cele mai multe locuri nici n'au intrat prin sate, noaptea, ci au dormit afară pe câmp. Spun bătrânii noștri, că în resmirița din 48, ei n'au vărsat sânge nevinovat, și n'au ars iac' așa numai din poftă de prăpădire.

Așadar aveți încredere în vitejia ostașilor noștri neînfrânți, și stați liniștit pe la vetrele voastre, așteptând să se îplinească voia Domnului, care de bună seamă va fi cu noi.

De pe câmpul de război.

i.
Toronya, 17 Sept.
Dragul meu, Azi îți pot scrie o veste, care mit ordurile Tău, adevărată adecă în 16 Sept. am primit curie. Eu de altcum mi-au câștigat mare bucurie cu ciorapi groși, cari se încălzesc și sunt foarte calzi. I-am cumplit până la genunchi și s'au încălzit. Noi am umblând prin Ökörmezö cu un ofițer. Noi de altcum până vom fi pe aici nu suntem espusii așa mare primejdie, căci înaintea noastră, dincolo de graniță se află cetele noastre colorate. Dar pentru aceea se strecură și pe la graniță câte o ceată micuță de rusnicii, cari de altcum sunt numai rătăciți. Au prins ai noștri 6 cazaci și sunt aici la noi. Suntem așa împrăștiati pe cei munți, că e aproape imposibil să se strecoare între noi cineva așa ca să nu-l observăm. Dintre borleșteni sunt la o companie cu mine 8 inși. Eu mă aflu laolaltă numai cu doi dintre învățătorii, cu cari am fost împreună la Sătmărm. De altcum suntem bine dispuși, ce asemenea Vă doresc, îmbrățișându-Te al Tău: — C.

ii.
Toronya, 18 Sept.
Dragul meu, Azi îți pot scrie o veste, care m'a intristat puțin. Anume dintre noi au fost trimiși vr'o 20 în săptămâna trecută în patrule dincolo de graniță. De atunci nu am știut nimic despre ei până azi. Azi au sosit ucasă toți zdrențoși și flămânzi, dar cu trei mai puțini. Anume în depărtare de 35 km. dela graniță au convenit cu o bandă de cozaci și aceștia au început a pușca. Rezultatul a fost, că ofițerul a fost lovit de 2 gloanțe în vintre. Un țigan a rămas mort și un român a fost ni-

Colonelul Boeriu.

In „Pester Lloyd” din 29 Septembrie găsim la rubrica „Eroii noștri” următoarele:

In lupta dela Polychna, care s'a început în 23 August, datoria cea mai grea a avut-o regimentul de infanterie 76 din Sopron. Regimentul și-a împlinit datoria cu succes și aceasta trebuie să se mulțumească în mare parte comandantului regimentului, colonelului Ioan Boeriu. Generalul v. Scharitzer din a cărui brigadă făcea parte regimentul din Sopron, a dat ordin ca acest regiment să acopere și să apere deubșarea celorlalte părți ale brigadei.

Sub deubșare se înțelege că o trupă, fiind împiedecată să se desvolte din cauza terenului, e constrânsă să înainteze în formațiuni cât se poate de strânse laolaltă și lungi, adecă în coloane. Coloana de marș foarte natural nu e o formațiune de bătaie; ea se poate mișca în bătaia focului dușman numai dacă înaintarea ei e acoperită de focul unei trupe tari.

Regimentul a dus la îndeplinire în chipul cel mai strălucit porunca ce i s'a dat. El a trecut din apărarea obligată la atac. Atacul a fost îndreptat și regimentul a plătit această distincție pierdut între alții, trei ofițeri și un număr mare de oameni murit, iar cei-

înaintea grosului armatei. Spre sară i-a atacat dușmanul. După o scurtă și îndârjită luptă cu baioneta a reușit respingerea atacului dușman fără ca grosul armatei să primească știre despre lupta avangardei. După această luptă posturile reg. aveau să vegheze și să asigure liniștea preste noapte. Posturile s'au așezat pe înălțimile din miazănoapte dela Pawlow. Până către miezul nopții fu liniște. Scurt după miezul nopții însă regimentul trudit de tot de marș și lupta cu baioneta avu să dea o nouă luptă. Dar colonelul Boeriu și-a îmbărbătat oamenii cu cuvântul și cu fapta. El se găsea în rândul dintâi în luptă și luând parte în atac a împușcat singur mai mulți Ruși. El a rămas din norocire neatins de glonțul dușman. Oamenii îmbărbătați de pilda ce le-a dat-o comandantul lor se luptau ca lei. Însfârșit a venit un batalion de completași și cu ajutorul acestora au respins și acest atac al dușmanului. Grosul armatei în aceasta vreme s'a putut odihni în liniște, găsindu-și recreare în somn netulburat.

Colonelul Boeriu a dat dovadă despre calitățile lui deosebite prin următoarea faptă:

In 26 August noaptea s'a dat la Rudnic spre nord dela Rzezow, o luptă. Colonelul Boeriu comanda două batalioane. Acest jumătate de regiment era rezervă de brigadă și așa n'a luat parte în luptă în ziua aceea, fiind feciorii în măsura cea mai mare zdrobiți în urma luptelor din ziua înainte. Pentru ca trupa lui totuși să-și găsească ocazia pentru luptă, colonelul Boeriu

s'a îngrijit ca feciorii să poată dormi neturburați. In scopul acesta a făcut călare o scurtă preumblare de recunoaștere și apoi a dat ordin, ca soldații să se odihnească pe locul unde se găsesc. Ei se găseau atunci numai la 500 pași de frontul dușman. Pentru aceasta ținută strălucită colonelul Boeriu a fost decorat de către M. Sa monarhul în chip extraordinar cu ordul Leopoldin.

Corespondentul de pe câmpul de război, al ziarului „Neue Freie Presse” Roda Roda, scrie despre lupta dela Pawlow:

In 28 s'a dat noaptea o nouă luptă. Feciorii din Sopron, trimiși ziua ca avangardă au luptat neclintii, iar întunecându-se au trebuit să facă serviciul de avantposturi. Erau obosiți feciorii dar dușmanul a năvălit asupra lor. Pierderea în ofițeri a fost grozavă. Chiar sosise un marș batalion pentru complectarea golurilor, dar vreme pentru aceasta nu mai era și așa a fost dus întreg în foc. A fost iarăș colonelul Boeriu, care se găsea în rindurile dintâi, și necruțindu-se pe sine luase parte la atacul cu baioneta, trimițând cu gloanțele revolverului său pe altă lume pe dușman. Eroismul colonelului Boeriu este a se mulțumi că pozițiunile au fost menținute și prin ce i s'a făcut armatei un serviciu care nu poate fi îndestul prețuit”.

merit în foale. Imi pare rău după românaș, că a fost un prunc foarte de treabă, ce nu-mai mi-a trebuit de toate mi-a făcut. De altă dată îți voi scrie mai multe. Te sărut cu drag: — C.

III.

Onor. Red., Sunu înduioșat de scenele de rugăre a populației mohamedane, în cupele deschise sub protecția societății „Crucea Roșie”. Îți amintesc grozăviile descrise în Herman și Dorothea lui Goethe.

Bosna-Brod, 1914, 28 Sept.

Cu stimă: Tr. Mager.

IV.

Onor. Redacție, În tabăra de război, toate nealuptă din jos suntem reșii români aproape murie monarhiei. Simțământului românesc, din toate unghiurile urmă de mustață, până dela copilăndrii deja. — Întreb un băiețan la bărbați trecător: „De unde frățiorule?” — „De la Orștie, mai la vale ceva. — „Recrea?” — „Da, numai de trei săptămâni am intrat în păste. — „Și ce ai învățat în așa scurt timp?” Păi fac și eu ce face unchiușul — arătând spre un soldat de o înfățișare marțială aproape trecut din zilele bune. Era într'adevăr unchiul său, de care se lipise. Lucru ce se permite aici, fiecare își caută cunoștinții mai de aproape, de care nu se mai deslipesc.

Altă: „De unde voinicule?” — Din Viștea de sus, de lângă Făgăraș. — „Cine e dascăl acolo?” — Boier. — „Cel cu metoda fonomimic?” — Da. Și dta ești dascăl? — „Și.” — Eu sunt tipografist la „Olteanu” în Făgăraș. „Mai apare „Olteanu?” — Nu mai știu acum nimic de 9 săpt. — „Pe acolo Șerban e domn?” Da.

— Am făcut cunoștință cu un coleg, dascăl ceh din Pilsen. Era rănit, transferat spre Crevutar. — Tr. Mager.

V.

30/IX.

Mă aflu ușor rănit în (Garnizionsspital) Timișoara, de unde Te salut cu drag. Dacă așa putea Ți-ași trimite și o bucată de „șrapnel”, ca să o vezi. — Eug. Muntean, preot.

Parisul.

Articulul lui Luigi Barzini, corespondentul special la Cup. ziarului „Corriere della Sera”, culege într'o Paris identă din marele oraș următorul încântător corechiu de impresii actuale. mă câteva zile nici un „porumb” nu mai zboară peste ps, și mulțimea care era de de la ora pșnită este de a însă și distracție și parisianul este totdeauna gata a rischeze ceva pentru a avea o distracție interesantă. El este speriat și înfricat de lucruri cari vin pe neașteptate. așteaptă, își inchipue tot ce e mai grozav. gândind vede că lucrurile vin, nu mai există nimic înfricoșător pentru el.

Cam așa se întâmplă când a apărut de-asupra Parisului întâiul aeroplan german, în populație s'a trezit o grozavă panică, al doilea aeroplan era interesant, al treilea amuzant. Totul trece în obicei. Cu precisiune germană apărea aeroplanul german la orele 5 și jum. peste Montmartre, apoi se apropia de Notre-Dame, pentruca iarăși să-și desfășure sborul în arc pe deasupra orașului. Se vorbea despre ora de sbor a porumbului ca despre ora de ceai; era tocmai aeroplanul five o'clock. Ziarele aveau deja o rubrică permanentă cu aceste sboruri, ca într'un fel de buletin zilnic: „eri a apărut porumbul la ora 5 și 25 minute din nordvest...”

Speranța este mama răbdării. Pe la orele 5 toate pietele sunt înțesate de lume curioasă. La fiecare răspântie mulțimea neagră de oameni adastă văzduhul și pândeste îngrijată momentul când se strigă dela un capăt până la altul al pieții: „este aici!” Este greu ca să cercetezi văzduhul timp de 5 minute fără a descoperi ceva ce se aseamănă unui aeroplan de sborat. Pe Montmartre și pe prietinoasele pietele a căror odihnă n'o tulbură nici un car, pe aceste unghiuri pitorești, cu atmosferă de sat tocmai în mijlocul Parisului, se închiriază scaune pentru a se putea mai comod observa porumbul, tocmai ca în zilele cu întunecimi de soare. De pe aceste scaune cu mult mai bine se pot urmări sborurile paserei minunate. Curiozitatea împinge pe oameni la un adevărat perelinaj pe colina dela Sacrecoeur. Pe bulevarde se vând tablourile de camelot cu aeroplane germane: „pentruca să fie cunoscute la întâia privire”. Alții pun în circulație lornete de campanie: „lornete de campanie, opt franci lorneta în loc de 150!” Pe terasele cafenelelor toți oaspeții au lornete și așteaptă cu răbdare momentul când porumbii vor veni în raionul vederii. Un popor minunat!

Am azistat și eu la ultimul sbor al porumbilor. Francezii exprimă cuvântul „Taube” întocmai ca pe „Taube” (sobol!). Era pe la ora 6 după amiază. Pe piața Operei, care înainte cu câteva minute era pustie, a năvălit o neobișnuit de multă mulțime tocmai la monumentalele ieșiri ale liniei ferate subterane. Toți priviau în aer, porumbul se vedea deja cu aripile încovoiate înăpoi ca aripele unei mantale preoțești. Nici un semn

de frică, de îngrijorare nu se putea observa în acest public atent. Evident că nimeni nu se cugeta la posibilitatea că aviatorul german ar plănuși să arunce bombe în mulțime. În privirile atințite în sus nu puteai cetti decât curiozitate, plăcere. Cei aprovizionați cu lornete militare povesteau celorlalți impresiile cari nu pot fi și li se credea pe cuvânt. Pe toate balcoanele apăreau oameni, toate terasele gemeau de lume, în fiecare ferastră și ochiu de pod adasta cap lângă cap. Nu se putea înțelege altceva decât zumzetul imenței mulțimi.

Circulația pe străde a încetat, frecvența prăvăliilor de asemenea. Și strădele pe cari nu se mișcă picior de om, pustii, par de o lărgime colosală. Casele au un aspect melancolic. Edificiile mari în liniștea lor sunt și mai întunecoase, și mai mari și mai sărbătorești. Câte odată ai impresia tristă a mărimii dintr'un amfiteatru gol. Am cunoscut orașul și l-am văzut totdeauna plin de viață, vesel, un adevărat perpetuum mobil al maselor. Mulțimea imprimă stradelor caracterul său propriu și obișnuim să numesc elegente sau comune, vesele ori aristocratice, după oamenii pe cari îi întâlnim pe ele. Acum ele au luat o fizionomie particulară, nedefinită, aspră. Acest Paris l-am văzut în întreg, acest fel neobișnuit de a fi în timp ce apăru în văzduh porumbul în claritatea plină de splendoare a acestei seri de toamnă.

Aeroplanul sbura având siguranță, mănât de un gând dușman. Se auzi o împușcătură de flintă. Repede îi urmară altele, apoi sute și iarăși sute. Focul luptei se încinse peste tot orașul. De unde s'a pornit? Nimeni nu știe. Se pare că din coperisuri. Nimeni nu se zărește. Poate erau soldați ascunși în ochiurile de ferestre din coperisuri, ori în mansarde. Când aproape, când departe era întărit focul împușcăturilor, întrerupând liniștea grupelor. Ni se părea că în depărtare se fac împușcăturile de mitraliere. Era înspăimântător și splendid. Larmă de războiu deasupra Parisului mut. Porumbul este la o prea considerabilă înălțime pentru a putea fi nimerit și își continuă sborul, se îndreaptă spre Tuileri, dispăre printre coperisuri, reapare peste Rue de la Paix, pentru a fi înghițit de zare. Cu dispariția lui încetează și focul armelor. Capetele mulțimii încă îl urmăresc, cum urmăresc mersul soarelui într'un câmp florile soarelui. O speranță fulgeră în toț ochii. Dar dacă au scăpat priveliștea prăbușirii, dacă vr'un gonț ar fi nimerit aeroplanul? Când porumbul se reîntoarce se aude o explozie surdă. Indată, în apropiere, a doua explozie. Aviatorul a aruncat bombe. Deodată mulțimea a prins limbă din nou și o ploaie de injurături drastice strigă în văzduh. O domnișoară drăgălașe se întoarce către colega sa și-i zice: „Cochon d'alboche, il fail caca sur nous!”

Din nou se pornește mișcarea liniștită și anemică a Parisului. Zi de zi pierde Parisul picături de sânge ca inima unui rănit. Întăiu dispărură din circulație cuvintele streine, apoi plecară toți bărbații sub arme, la chemarea patriei, fără să știe în ce parte. Cel mai ti-

Războiul în poezia poporului.

Ne sosesc la redacție o mulțime de versuri, scrise de ostași ai noștri, cărora li se urește prin spitaturi. Dăm aci câteva alese din grămadă, la întâmplare:

Frunză verde crin muntesc
Doamne mult mă năcăjesc
Și lui Dzeu îi mulțumim
Că el lucră în deplin.
Căci până-acum între noi
Unde se 'ntâlnea-un om doi,
N'aveau ce de povestit
Făr' ce rău e de trăit.
Așa multe povesteau.
Pe Dumnezeu îl rugau:
Frunză verde crinurel
Să se 'nceapă un resbel.
Dumnezeu a și-ascultat
Și porunca așa s'a dat,
Care om a fost soldat
Deauna iasă din sat
Și cu toții au și plecat
Și apoi din sat când plecau
Ce plângeri se ofteau.
Mamele plâneau feciorii,
Surorile frățiorii,
Nevestele bărbații
Și fetele drăguții
Și pruncii părinții.
Frunză verde baraboi

Măi în anii de apoi?
Nu era vorbă de război?
Fără colea cam toamna
Câte un brav poruncă căpăta
Ca să-și pună manevura
Și ce plâns se mai făcea.
Dar acum că-i la război
Cum n'or plânge după ei,
Că merg chiar la bătălie,
În pustia Gallție.
Frunză verde merioară
Ce frică te mai presoară
De sunatu puștilor,
De duitu tunurilor.
Frunză verde trei granate
Dar de frică ai mai face
Căci ai noști ostași cu bravură tare
Nu-i cuprinde frică mare,
Făr' ne cuprinde o jale mare
Văzând sângele păraie,
Sânge de-a Muscanului
Până 'n coama calului.
Și soldații stau picați
Ca și napii sămănați
Prin pădure ne 'ngropați
Și frunză verde de odos
O săraci feciori frumoși,
Cum ședeți picați pe jos....
Nu vă supărați femeii
Dzeu sa îngrijii de ei
Că înainte de asta
Toată lumea așa ruga
Să se înceapă a se bate

Să rămână libertate
Frunză verde brad înalt
Ce-am cerut am și aflat.
Și frunză verde de răchită
O mulțime însutită
S'au întors înapoi rănită
Și în mulțimea cea mare
Mă aflu și eu în numărare
Și din luptă de război
Intorcându-mă înapoi
M'am întors c'am fost silit
Că la o mână m'am rănit
De șrofner de tun cumplit.
Și frunză verde lemn comod
Culesă de Ștefan Voivod
Și frunză verde ca iarba
Născut în comuna Cătina
Și frunză verde baraboi
În șpital la Vasarhei!

Prin Ștefan Voivod, gefrter 11/62. Feld Compagnie stand. 1913. în Cluj au slujit.

A V I Z.

Spre orientarea publicului din România lativ la abonamentele cu cari vor reze, la achitarea lor etc. pentru a înlesni...

BIJA din B...

neri la început, apoi ceilalți, mai în etate. Plecarea unei populații atât de numeroase oferă un spectacol trist, apăsător.

Prin porțile dela miază noapte ale Parisului începeau să vină caravane tot mai dese de oameni speriați. Locuitorii din zona militară și din ținuturile ocupate de Germani și au fost amenințați, își căutau un asil. Era o înghesuială nemaipomenită de care, cărucioare, matrațe, cojoace, copii. Unele trenuri sunt atât de cuprinse de oamenii aceștia cari fug, încât nu se mai poate respecta itinerarul ordinei. Pe la stațiuni se aflușau vesti anunțând cari orașe nu mai pot primi refugiați. Erau orașe cari și-au întregit populația în aceste zile. În Caen nu se mai găsea nici un pat.

Populația Parisului se împarte în băștinași și acimatizați. Cei din urmă toți au dispărut. Pentru aceea Parisul, chiar dacă este așa de liniștit ca un oraș de provincie, n'a fost nici odată mai parisian. Frica a dispărut, umorul, spiritul, curiozitatea, râsul au rămas. Din multele feluri de activitate socială unul singur mai este practicat, este evident, dominator: plimbarea!

Plecarea cabinetului n'a mișcat prea mult pe parisieni. Cât de puțină însemnătate este cabinetul pentru Paris, se vede astăzi.

Invaziunea Rușilor peste Carpați.

— Amănunte. —

Ziarul „Az Ung” scrie:

Ziua de 25 Sept. a fost o zi tristă pentru orașul Ungvár. În popor s'a produs mare panică, dar mai târziu s'a dovedit că nu era întemeiată. Masele poporului au început să se miște, au luat trăsuri fugind la gară, dar nimeni nu știa pentru ce s'a produs această fugă nebună. Fiecare fugea, fiindcă așa făcea și vecinul său. Atât era destul ca fiecare să-și impacheteze puținul ce-l are și cât mai curând să părăsească orașul. Seara liniștea a fost restabilită.

După publicarea telegramelor liniștitoare a fișpanului din Nagyberezna, iscălită și de fișpanul comitatului, locuitorii s'au întors la locuințele lor.

Contele Sztáray, fișpanul comitatului Ung a lansat cu datul de 24 Sept. următoarea publicație pentru liniștirea locuitorilor:

— In baza unui raport oficial ce am primit aduc la cunoștința publicului, că în dimineața zilei de 24 Sept. între gara Slank și comuna Slank s'a întâmplat numai o încercare rusească de puțină însemnătate pe care mica noastră trupă orânduită pentru apărarea graniței, a respins-o. După amiază o patrulă rusească compusă din 15 soldați a intrat în comuna Uzsok, dar îndată s'a și retras. În alte părți nu s'a arătat nici un soldat dușman. Avem trupe îndejuns, gata de luptă, cari să respingă cu energie o eventuală nouă încercare de pătrundere peste Carpați. Deoarece nici un soldat rus nu se mai găsește pe teritoriul comitatului, publicul să nu mai aibă nici o teamă, ci fiecare să se întorcă la vechea ocupație. Pentru liniștirea poporului din partea de sus a țării, vicșpanul comitatului însoțit de comandantul poliției de graniță și de comandantul de jandarmerie a plecat azi dimineață la Nagyberezna.

Sedința comitatului convocată pe 29 Sept. se va ține.

Deci, toți acei cari de frică nemotivată și-au părăsit vetrele, să grăbească a se întoarce o casă, pentru că în modul acesta cât mai curi să se restabilească ordinea și liniștea.

Ungvár, în 26 Sept. 1914.

Cont. Sztáray, fișpan

Avocatul dr. Fényes Vilmos din Buda, venind dela Ungvár a convorbit cu fișpanul din comunele situate între Uzsok și Csontos. Un gazetar din Budapesta a rugat pe avocat să-și povestească cele auzite de la refugiați. Avocatul a povestit următoarele:

— Paza strâmtoarei deasupra anii de glotăși, era incredintată mel. Cotașii păzeau paza din 150 de oameni. Hajasd. Vineri cărate ce duce în Galiția alergă până la Jidan din companiei glotăși aducându-i lor prin strâmtoarea

dela Uzsok. Ofițerul îndată a adus aceasta la cunoștința comandantului batalionului de aprovizionare al armatei care era la o depurtare de vre-o câțiva kilometri. Acesta îndată a telegrafiat la Homonna cerind ajutor militar. Timo de câteva ceasuri glotășii printr'un foc în au reținut patrulă de cazaci până când soi cu trenul ajutorul militar turc aduse și o baterie de tunuri. Apoi, fiindcă Rușii erau în număr mai mare decât al noștri, trupele noastre s'au retras prin Hajasd, Ligetes, Fenyvesvölgy și Malonrét, până la Csontos, unde primind întăriri au început lupta împotriva Rușilor.

Lupta a ținut două zile. Trupele noastre s'au luptat vitejește și pas de pas au recucerit teritoriul, iar pe Ruși, cari au avut pierderi însemnate, i-am respins spre strâmtoarea dela Uzsok. Compania aceasta a vitejilor noștri glotăși, care ceasuri întregi a reținut pe dușman la Uzsok, a avut pierderi însemnate. Comandantul acestei companii răcindu-se în luptele de noapte în stare bolnavă a fost transportat la Ungvár.

Acum avem în Ung o așa de însemnată armată, încât nu mai trebuie să avem teamă de o nouă încercare îndrăznească din partea Rușilor.

Strâmtoarea dela Uzsok, prin care trece o linie ferată până la Sianski, în Galiția, are o lărgime de vre-o 40 de metri iar la lături se înalță dealuri înalte de vre-o 800 m. acoperite cu păduri. S'a stabilit, că Rușii se adunaseră la Sianski. Tunurile rusești au făcut pagube neînsemnate în comună.

Un redactor al ziarului „Magyarország” din Budapesta a vorbit cu un ofițer de glotăși, care a luat parte în luptele cari au avut loc în 24 Septemvrie n. între trupele rusești cari intraseră peste Carpați și între trupele noastre orânduite pentru paza strâmtoarei. Ofițerul acesta, fost comandant al trupelor incredintate cu paza trenurilor în gara dela Uzsok și ca atare a văzut cu ochii luptele cari s'au dat Joi în strâmtoarea dela Uzsok, a făcut numitului redactor următoarele declarații:

— În general opinia publică greșeste mult crezând că strâmtoarea dela Uzsok ar fi piedecă naturală apărută. De fapt strâmtoarea dela Uzsok e o lată vale trecătoare, car Sianski (în Galiția) până la Uzsok e foarte zisă și e foarte potrivită pentru ca să poată dar e nepotrivită pentru apărare. La Uzsok stră orânduită pentru paza graniței reșe compunea din 1 batalion de piazant și 1 batalion de rezervă dintr'un companii de rezervă, comandată de colonelului Drecher.

După ce trupele noastre s'au retras dela Drebyta și Turka prin Uzsok până la Homonna, noi am fost încunosțiți că trupele rusești vor încerca să treacă prin strâmtoare. Această informație a noastră o întărea de altfel și refugierea locuitorilor din Galiția, cari ne-au adus la cunoștință, că cavaleria rusească încearcă fără întrerupere să neînștească trupele noastre din Carpați. E de crezut, că comanda noastră militară a fost informată în mod hotărât despre mișcările Rușilor, ceea ce se vedește și prin faptul că înainte de atacul Rușilor ni s'a trimis artilerie, care a și sosit în decursul luptei.

Joi înainte de amiază pe la 10 ceasuri s'au ivit cele dintâi trupe de cazaci, compuse din vre-o 3-400 de cazaci. Cazacii au descălecat și au început ocolul, căruia îi răspundea infanteria noastră așezată în șanțuri. După vre-un ceas și jumătate s'au pus în linie de bătaie cele dintâi trupe de infanterie rusească și în același timp s'au anestecat în luptă și două mitraliere rusești. După o jumătate de ceas a sosit și artileria rusească care îndată a început să bombardeze trupele noastre, precum și comuna Uzsok la spatele noastre.

Că din granat trecând deasupra capului nostru, a explodat lovind perețele ospătăriei din Uzsok. După părerea mea, Rușii vor fi avut vre-o 8 tunuri. Îndată după punerea artileriei rusești în linia de bătaie, a sosit și bateria noastră, care venea cu trenul dinspre Hársta-Szolyva. Artileria rusească a început un foc crâncen împotriva gărei din Uzsok, pe care până aci o țineam ocupată cu o trupă sub comanda mea. După ce prin focul artileriei ru-

sești am desvagonat și așezat fără pierderi tunurile noastre, împreună cu trupa orânduită pentru paza gărei a truit să părăsesc granița, căreia granatele rusești i-au pricinuit rămas pagubă. Viaductul ce luce prin y întărite cu și el aproape nevătănat. Trupele noastre până seara la 6 artilerie și-au păstrat pozițiile se noapte, când și ceasuri, iar apoi s'au retras spre noapte, când și Rușii au încetat focul și noi am trebuit să ne retragem la Csontos, unde aștepta în poziții o întreagă divizie a noastră cu artilerie complotă și cu tunuri grele.

La Csontos aveam un teren mult mai puțin decât la Uzsok. Câtă vreme trecăcarea la Uzsok a ușorat șezarea în linie de luptă și păstrarea dușmanului, artileria noastră dela Csontos, așezată la capătul școlii ce tot se strâmtează, a putut să tăpâneasă întreg șesul.

În ziua următoare Rușii au înaintat până la Csontos, iar după o scurtă luptă au fost siliți să se retragă la Uzsok.

Că ce s'a mai întâmplat de aci încolo, nu știu, deoarece am primit porunca să mă retrag cu trupa mea la Ungvár, la care m'au trimis o altă poruncă de mai înainte.

Pierderile noastre în aceste lupte au fost foarte neînsemnate.

AVIZ. — a sistat de

Abonații restanțierii cărora și achite reșpedirea ziarului sunt înduăm a le trimite tanțele. Cel cel doresc să se întărească pe lângă restanțiarul, binevoiască să aboneze anticipat ce li s'a comis, fără de care plată nu se tiv pe cel puștarul.

trimite nișă totodată și acelor prea stlm. a trimite nișă abonament expiră acum cu încheia bonului, rugându-l, să nu uite a ne trimite abonamentul pe noul cvartal Octomvrie—De mvrrie, pentru ca și noi să le putem trimite ziarul fără întrerupere.

ADMINISTRAȚIA.

Războiul.

UN ORDIN DE ZI.

Viena. — Comanda militară supremă ces. și reg. în ordinul de zi spune următoarele:

Situația pentru noi și armatele allate germane e favorabilă. Ofensiva rusească din Galiția este în agonie. Uniți cu armatele germane, vom învinge din nou și vom nimici pe dușmanul bătut nu de mult la Crasnic, Zamosc, Insterburg și la Tanneberg.

Forța principală germană, care operează contra Franței, înaintează irezistibil pe teritoriul dușman. O nouă mare învingere ne așteaptă acolo.

În Balcan luptăm vitejește în lăuntru hotarelor dușmanilor.

Renitența sârbească slăbește mereu.

Nemulțumiri interne, răzcoale, mizeria și foamea amenință cu peire pe dușmanii noștri.

Monarhia și imperiul german solidare și neblruite lucrează una lângă alta pentru ca să încheiem cu glorie un războlu ce ni s'a impus de dușmani.

Acesta e adevărul asupra situației! Să se comunice acesta tuturor ofițerilor, iar soldaților în limba lor maternă. — Arhiducele FRIEDERIC, general al cavaleriei.

Germanii și Rușii.

Berlin. — Comandamentul suprem comunitic:

Atacul Rușilor, cari au trecut râul Niemen, în contra guvernamentului Suwalki, a fost respins.

Din partea noastră, de ieri am intrat în acțiune cu tunuri grele contra cetății Ossoviec

In ranta.

Berlin. — Oficial. — Luptele dintre armatele franceze și aripa noastră dreaptă urmează înaintea.

Pe lina Ostirile noastre răurile Oise și Maas e liniste. împins inapoi pe fatacetaților dela Maas au supra noastră din câmpul Verdun și Ton.

Tunurile noastre din forul Anversului au pornit un foc aspru isupra mai multor puncte ale inăriturilor. Belgenii au încercat să frângă inelul nostru de impresurare, dar i-am oprit în loc.

Neutralii.

Su titlul: „Cee ce Francezii ce sub tăcere” „Lokal-Anzeiger” din B. scrie:

Francezii au trecut sub tăcere până acum căderea fortului Camp des Romains, care împiedea trecerea armatei noastre printre Verdun și Toul. S'a știut încă în Franta, că prăbușirea acestei fortăete însemnate și primejdia că amenință centrul armatei franceze deodată u ea, în statele neutrale va trezi impresia că mai rea. De aceea s'a ținut de cuviință ca acest important avans al nostru să nu fie luat în considerare. Cartierul general francez a fost pe justa credință că vestea căderii fortului Camp des Romains tocmai în anume cercuri din țările romanice, indeosebi în România, va libera nădejdea în puterea de rezistență a țării franceze. Francezii se străduiesc să facă statele neutrale să trezească imor ar fi splan situația strategică a armatei de mijlocul fact. N'au nici un scrupul uzând ilor oficiale.

Rusi.

Ambasada rusească în Bulgaria.

Sociosului „Narodna Pravda” Sofia a adresat o caracteristică:

Guvernul imperial avertat că comunicat să ia atitudine în aceste momente. Bulgaria ca pentru a stabili odată pentru totdeauna relațiile sale cu Rusia. Guvernul imperial este interesat o notă guvernului bulgar ca să înalțe legăturile diplomatice, să înoiască raporturile cu guvernul imperial nu numai că nu cere garanții să prinză armele, ci dimpotrivă îndrumă Bulgaria să păstreze o strictă și demnă neutralitate până la sfârșitul războiului. Un singur caz există pentru părăsirea neutralității, și în acel caz Bulgaria va da ajutor activ Rusiei.

„Bulgarische Handelszeitung” face la acest comunicat următoarele observații: Nu mai poate fi secret că Rusia face tot posibilul pentru a pune Bulgaria în acțiune, lângă sine Bulgaria privește focul întocmai ca copilul ars la deget. Pentru nimic Bulgaria nu se va lăsa ademenită să iasă din stricta sa neutralitate. Ea știe că Rusia, oricum se va sfârși războiul, totdeauna va prefera pe Sârbi care-i înfeodată ei, unei Bulgariei independente și conștiente.

Luptele cu Sârbii.

28 Septemvrie (A. T. U.) „După o luptă de două săptămâni și mai bine, trupele noastre au trecut peste Sava și peste Drina, pe urmă au poposit. Toate trupele noastre sunt pe pământ sârbesc, și în poziții dobândite prin cumplite încăierări, dau piept cu năvălirile îndârjite ale Sârbilor, ce se sfârșesc totdeauna cu piereri mari din partea dușmanului. În luptele din urmă am făcut pradă 14 tunuri și mai multe mitraliere. Avem număroși prinși și mulți fugiți. Faimele despre înaintarea sârbilor și muntenegrenilor în Bosnia s'au răspândit în urma împrejurării, că dușmanul a găsit câteva puncte părăsite de noi în Sandjac, pe unde s'a strecurat ușor în lăuntru lării. Am luat toate măsurile ca să-l scoatem iarăși.

Potiorek, mareșal campestru.

LUPTA DELA DOLOAVE.

Despre navala sârbească în Bănat până acum nu s'a putut ști mai mult decât se cuprindea în comunicatele oficiale, adevărat Sârbii au fost lăsați să treacă Dunărea c'apoi să fie nimicii. Armata sârbească a suferit în Bănat o înfrângere grozavă. Ai noștri i-a silit pe Sârbi să ia lupta cu ei lângă Doloave. Despre lupta aceasta, din care au scăpat de abia vre-o câțiva Sârbi, fiind omorâți sau prinși, se dau acum în publicitate următoarele amănunte:

In apropiere de Velcoselo malul Dunării înviase, soeau numeroase trupe, despre ce însă ai noștri prinseră veste. Trupelor noastre li se poruncă atunci să se retragă. Am mers îndărăt până a pozițiile întărite dinainte de soldații. După ce s'au prefăcut că se opun trupelor noastre cari țineau în Goh. dușman s'au retras, că Sârbii au putut să treacă liniștii Dunărea. Trecerea peste Dunăre a ținut vre-o două zile. Au venit pe mal la vre-o 7—8000 de soldați sârbi. Trupele sârbești au plecat cu artilleria lor în rând trecuseră și bande de comitologii, cari mergeau înaintea trupelor. În fața Panclovei trupele sârbești s'au despărțit în două, partea cea mai mare plecând spre Doloave.

In apropiere de Doloave îi așteptau ai noștri. Lupta s'a început curând. Sârbii, cari nu cunoșteau ținutul au fost silit să ia lupta pe față. Curând s'a arătat că soldații sârbi sunt mai slabi decât ai noștri. După o scurtă luptă între artilerii, am năvălit asupra lor cu baloneta nimicindu-i de tot. Trupe au căzut în prisoare și le-am luat toate tunurile. Rămășițele trupelor sârbești au fugit spre Dunăre, dar și dintre aceștia au pierit mulți, încât numai vre-o câțiva au mai scăpat de au putut trece Dunărea în Serbia. Pe Dunăre îi așteptase un monitor al nostru, care nimicind tunurile Sârbilor de pe malul celalalt din fața Panciovei imprăstia moarte acum între cei ce căutau să fugă. Putem spune că dintre cei 8000 de Sârbi, deabia au scăpat vre-o doi-trei oameni, cari au mai putut trece întreaga Dunărea.

GROZĂVIILE RĂZBOIULUI.

Berlin, 30 Sept. — Agenția Wolf, vestește din cartierul general:

„Câteva zile înainte, la Orsi, francleurii, adevărate cete înarmate, fără de a fi ostași, au dat năvală asupra unui spital. Batalionul de honvezi 35 a plecat împotriva Orsifului, ca să-l pedepsească, dar fiind întâmpinat de un dușman mai puternic s'a dat înapoi, lăsând pe câmp 8 morți și 30 de răniți. A doua zi am plecat din nou, întăriți, dar acum nu am mai găsit dușmani. Pe câmp zăceau 20 de ostași germani, schiloșii ca vai de ei, cu urechile și nasurile tăiate, și cu rănile pline de țărână, înădușiți. Am luat la mână toate acestea. Chiar și doi preoți franțezi au fost răniți și unul din ei a murit. (Raport al Wilhelm) von Scherning, către împăratul

INFORMAȚIUNI.

Arad, 1 Octomvrie 1914.

Cometa Delav. Observatorul din Kalocsa anunță de curând, în apropierea Carului Mare, în toate seriile lun. Octomvrie, se va arăta cometa (steaua cu coadă) ce poartă numele savantului Delaván. Se va putea observa cu ochii liberi, iar privită cu ochianul prezintă un spectacol interesant. Ziua-noaptea plutește în orizontul nostru luna aceasta întregă, în umbră din ce în ce mai intensivă.

Cu deosebire de naștea lui Isus Hristus, anunțată deasemenea prin stea luminoasă, apariția cometelor și n'credința popoarelor creștine închipuiește prevestiri de mari evenimente. Biruința strălucită a marelui împărat roman, Constantin, asupra păgânilor a fost anunțată de o stea luminoasă, ce nu a putut fi decât cometă. Credința aceasta s'a înrădăcinat în conștiința popoarelor. Cometele prevestesc însă mai adeseori evenimente rele.

E de prisos înșirarea aparițiilor de comete; pentru a înțelege puterea lor de sugesție să ne aducem aminte de istoriile hazlii, în egătură cu apariția cometei uriașe din 1910, numită Haley. Câți alcoolici... cinstiți nu s'au dedat la orgii, de teamă că nu peste mult se va potopi lumea; alții și-au vândut avutul și au pornit-o la cădătorii de plăcere în lumea largă!

Da, în 1910 era timp de adânci meditații asupra profetiilor, filosofărilor. În 1914, când nimeni nu mai este curios de ce va să zică „mari evenimente”, și navii din trecut dau puțină importanță stelei vagabonde, ruptă din cine știe ce corp cerelesc, poate încă plin de lumină, de căldură.

Vagoanele noastre în România. Cetim în „Adevărul” număr mai vechiu: „Pe fiecare zi organele căilor ferate austriace dela Ițcani cer guvernului nostru să îngăduie trecerea de vagoane și mașini pentru Austro-Ungaria. Cu-

cerirea Cernăuților și înaintarea armatelor rusești în Bucovina, a făcut ca un mare număr de vagoane și locomotive, în drum spre Cernăuți, între Hilboca și Hadikfalva, să fie înapoiate în graba mare, de teamă de a nu fi făcute pradă de războiu, la Ițcani și Suceava. Cea mai mare parte a acestor vagoane, după câte putem ști, — sunt încărcate cu mari cantități de bucate și mai cu seamă făină.

Primirea unui ziar obligă la plățirea abonamentului. Curia a enunțat o sentință de mare interes pentru acei ce cu multă bucurie primesc ziare, dar la plățirea prețului de abonament nicidecum nu se gândesc. Curia a stabilit adevărat prin o sentință mai recentă, că toți acei cari primesc regulat vre-un ziar, sunt obligați să plătească și prețul de abonament, irelevant că a abonat ziarul sau nu. În caz de proces în baza enunțării curiei, e competent forul judecătoresc din orașul în care se editează și din care expediază ziarul.

Colera. În Arad s'au constatat două cazuri de coleră aziatică. S'au luat toate măsurile pentru ca molima să nu se răspândească.

Convocarea camerei grecești. Camera grecească a fost convocată pentru 15 Septemvrie. Se așteaptă să se ia hotărâri importante la Athena, mai ales că la Constantinopol opinia publică este favorabilă unui războiu cu Grecia.

Catastrofa unui aviator rus. Ziarele din Petersburg anunță moartea renumitului aviator rus căpitanul Nesterow. El a întreprins un sbor de recunoaștere, dar trupele austro-ungare au observat paserea dușmană încă din depărtare. Un pilot al armatei noastre a fost trimis în calea lui cu monoplanul „Taube” ca să-l împuște pe aviatorul rus. Acesta însă se folosi de toată iscusința lui ca să zădărnicească intențiunea pilotului austro-ungar. S'a dat în văzduh una dintre cele mai agitate emulații. Indrăznețul pilot austro-ungar văzând că nu poate răzbi altcum, s'a aruncat la o înălțime de o mie metri asupra paserei dușmane. Ciocnirea a fost foarte violentă. Ambele aparate au căzut zdrobite la pământ. Căpitanul Nesterow a fost găsit mort sub ruinele paserei sale.

Ultima oră.

BULGARIA MOBILIZEAZĂ.

Timișoara. — Aflu dela zarzavagii bulgari de aici, că Bulgaria mobilizează. Azi au plecat fetele bulgare, iar peste câteva zile vor pleca toți Bulgarii obligați la oaste, fiind chemați prin telegrame.

Ei spun, că peste o lună se va închide granița. — N. B.

Sofia. — Semioficiosul „Cambana” aduce un senzațional articol, spunând că Bulgaria va intra în războiu, pentru a lua dela Sârbi Macedonia. Spune mai departe că Bulgaria s'a înțeleas depun cu România și cu Turcia.

GLOTAȘII.

În Dobrița glotași născuți în anii 1875—1881, puși în clasa A, dar trimiși acasă fiindcă se împlinise numărul, acum iarăși sunt chemați la arme. Numai glotași cari au primit instrucție, și se înrolează. La Arad, respective Giula, sunt chemați deasemenea glotași, dar numai cei din anii 1877—1881, și numai cei cari au făcut armata la Arad. Teze în 5 Octomvrie la Giula, în casarmă ele Iosif.

COMUNICAȚIA CU ROMANIA.

se face cu multă greutate. Din pricina mai multor cazuri de hoții din Austro-Ungaria, pe la Turnu-Roșu nu mai poate merge nimeni în România. La Predeal este deschisă linia, și toți cei cari vreau să treacă sunt ținuti 5 zile în cantină. Deasemenea a încetat transportul cerealelor în România în Austro-Ungaria și Germania, din cauza lipsei vagoanelor. Ori câte cereri s'ar face, câtă vreme sunt vagoane, nu se vor mai face comande de cereale. Pentru a se continua transportul de cereale era întruțită erii în Turcia. Roșu o comisiune mixtă austro-ungară și română, membrii comisiunii românești nu s'au prezenta. (Deutsches Tagblatt”).

Redactor responsabil: